

ÉPÍTŐMŰVÉSZET ALAPKÉPZÉSI SZAKOK PÁRHUZAMOS ÉRTÉKELÉSE
AKKREDITÁCIÓS JELENTÉS

A MAB 2009/8/VIII/2/1-3. számú határozatai

A Látogató Bizottság elnöke:

Janesch Péter

Ybl- díjas (2004) építész

A Látogató Bizottság tagjai:

Pelényi Margit

Pro Architectura díjas (1996) építész

Somogyi Krisztina

építészeti szakkomentátor, szakíró

U. Nagy Gábor

Ybl-díjas (2001), Kós Károly díjas (2005) építész

Hallgatói képviselő:

Maszlavér Gábor

egyetemi hallgató, BME

2009. október 30.

Gondolati alapvetés

1

Egyszerű esetben a látogató bizottságok gyakorlata nem indokolná, hogy az egyes oktatási intézményekről közösen formált vélemény mellett általános megállapításokat tegyünk az adott képzés jogosultságáról.

2

Egy tíz évvel ezelőtt kötött megállapodás egységes keretet adott, közös utat mutatott az európai felsőoktatás rendszerének kialakítására, az intézmények átalakulására és alakulására – ahol a megfeleltetés ugyanúgy vonatkozik a többszáz éves, vagy évezredes hagyományú egyetemekre, mint a tegnapi alakultakra.

3

Általános megfogalmazásnak, egyfajta válasznak csak abban az esetben van értelme, ha van kérdés, ami, mondjuk, így hangzik: szükségesnek tartjuk-e, hogy építészképzés az építész-mérnöki tudományok tudományágon kívül, a művészetek tudományában is folyhasson, mindhárom szinten, kis létszámú egyetemeken, vagy gyűjtő-egyetemek műhely-jellegű szakjain? Tehát amennyiben ez kérdés, arra a határozott válaszuk: igen, ilyen kiscsoportos, személyiség- és élményközpontú, oktatási struktúrájában a változással rugalmasan változni tudó építőművész képzésre nagyon nagy szükség van.

4

„A személyiséget fenyegető hatásokkal szemben alakulnak ki, gyakran nehéz, kerülő utakon, a motivációs háttér új összetevői. Ilyennek látjuk az együttesség örömétől fűtött, az értékképzés autonómiáját kereső kiscsoportokat, amelyek a legkülönbözőbb szinteken valósítják meg a készségformáló önkifejtést, az együttes alkotást. Ilyen lesz továbbá a pszichológiai műveltséggel megalapozott önismeret, az örömforrássá vált öntudattal, mint indítékkal.”

5

A fenti bekezdést Mérei Ferencről, a XX. század egyik legprogresszívebben politizáló pedagógusától és pszichológusától idézzük. 1973-ban, amikor az *Együttesség és önismeret* kézirat született, a *személyiséget fenyegető hatások* említésekor a paternalista-bürokrata, zárt, gyanakvó, értelmiségével szemben ellenséges rendszerre, a szocialista kultúrpolitikára kellett elsősorban gondolnunk. Azon a rendszeren már túl vagyunk, de a fenyegetésen még mintha nem. Ma a veszélyt a divat két szélsőséges halmaza, a tömegkultúra és a sztárkultusz különbözőképpen korlátozó hatása, és a manipuláció egyre kifinomultabb technikai jelentik. Szembeszegülni viszont továbbra is az önismereti tudás marad hatékony eszközünk. Az uniformizálással szembeni kompenzálásként hozzuk létre az együttesség igényét, örömét, amely az önszabályozó kiscsoportok személyességében, intimitásában, kreativitásában valósulhat meg.

6

Ilyenre tartjuk alkalmas helyszíneknek az építőművész-képzés műterem-egyetemeit.

7

A korszerű oktatási rendszer ma még: mű. Ahogy a katonai és a tudományos paradigmán kívül szinte minden jól-működő rendszer az.

Az átfogó közösségi működések és működtetők távol állnak attól az optimalizált modelltől, ahol az egész rendszer jól-működési érdeke a személyes ambíciót használni és korlátozni is tudná.

8

Amíg nem alakulnak ki a mind jobban egymásrautalt rendszereket szabályozó mechanizmusok, addig az intelligens zsenialitás lehet csak ezek alternatívája, szemben a sodródó hierarchiákkal, a működést imitáló pszeudorendszerekkel.

9

Ilyen helyzetben a kiscsoport-élet biztosítja integritásunkat, ebben a környezetben van esély arra, hogy megszülessen az egyéniség és az együttesség összhangja. Ahol az együttesség valamilyen többletet képvisel, amely nem vezethető vissza az együttesben résztvevő személyek bármelyikének készségére, tulajdonságaira. Itt van remény arra, hogy létrejöjjenek olyan helyzetek, ahol a személyes minta – akár koherens világmagyarázat, kompetens ismertetés által – személyes élményt nyújt.

10

Az építőművész-ideálnak két más irány, a személyesség és a tárgyilagosság között kell utat találnia. Érett egyensúlyba kell hozza az intimitás bensőséges melegét a pragmatikusság színezetlen józanságával.

11

Hogy az alapképességek, a kulcs-kompetenciák integrált elsajátítása után lehet-e még mit hagyományos módon tanítani, és különösen, hogy művészetet hogy lehet tanítani – azt nehéz tudni. Az azonban biztos, hogy kedv és öröm nélkül nincs hatékony tanulás.

12

Kérdés, hogy a kreditpontos képzés valóban úgy működik-e nálunk, ahogy annak ideálisan működni kellene: lehetőséget teremt-e a hallgató számára, hogy ismereteit az általa ítélt legkompetensebb forrásból, akár külön egyetemekről szerezzé, vagy az aktuális gyakorlat a szabad tárgyválasztást nem inkább csak imitálja-e, miközben meghosszabbítja a tanulóidőt és felszámolja a tankört, az egyetemi évek legfontosabb referencia csoportját.

13

Kérdés, hogy a bolognai rendszerű, többlépcsős képzés valóban úgy működik-e nálunk, ahogy annak ideálisan működni kellene: valódi, széleskörű oktatói-kutatói-hallgatói mobilitás elősegítője-e, ahol már az első ciklusban szerzett fokozat szakképzettséget nyújt a munkaerőpiacon történő elhelyezkedéshez, vagy az aktuális gyakorlat nem inkább indokolatlan túlképzéshez, a szakmák hígításához vezet-e.

14

Kérdés, hogy a 90-es évektől zajló felsőoktatási reform és az 1999. június 19-én aláírt Bolognai Nyilatkozat valóban hosszú távon érvényes megoldást talált-e a felgyorsult változások új helyzetére, vagy nem inkább olyan bevált bürokratikus technikákra bízta a megfelelő válaszok kidolgozását és működtetését, amik rövid időn belül maguk válnak a jól-működés akadályává.

15

A legnagyobb kérdés úgyis az, hogy mennyire tudjuk kiszolgálni a tanulni vágyó hallgatók szükségét.

Mi marad?

16

Harminc év elteltével – az asztal felszerelése? a méretre vágott dipa, nedves szivacson végig-húzott enyves papírragasztóval körberagasztva, érzéssel bevizezve? a párhuzamvonalzó gör-gőinek legyártatása, a damilok felszerelése? koh-i-noor a 6B-s sárga versatile-ba? a cérnával erősített margofort darabolása? a 0.3-as ceruza kiszaladt hegyének visszaetetése? a halvány, ceruzás előszerkesztés? a tuskihúzó pontos beállítása, a helyes szögben tartás? tuskihúzó kör-zőben? a rotring? a beszáradt csőtoll áztatása napokon át, míg finom rázással, begyűrődés nélkül újra mozog a vékony acélszál? a szögmérős vonalzó? a logarléc? szögfüggvény? egyenletes sraffozás? kaparás zsilettel? grafitos kezelés kaparás után a tus szétfutásának meg-akadályozására? a monopolradír? a letraset? két-enyészpontos perspektívaszerkesztés? vetett árnyék és önárnyék szerkesztése? kúp áthatása gömbön? az egyenletes vonalvastagság? az egy pontban találkozás vagy a túlfuttatások gusztusos, laza egyformasága? feliratozás sablon-nal? a bútorsablon?

Az anyag- és eszközhasználat koordinálásának valamiféle továbbfejlesztett képessége.

17

Ki az, aki Szrogh tanár úr hatását leméri... amikor közénk nézve, azzal az egyenletes hangsú-lyozással, ahogy addig beszélt, azt kérdezte: „*Gondolkodtak már azon, hogy víz jön a tűz-csapból? Mert, ugye, hogy a vízcsapból víz jön, az odáig rendben van*”. Ez biztos marad. És a még személyesebb.

Most, amikor ezt írjuk

18

A *THE-QS World University Rankings* utolsó közzétett listáján a világ első száz egyeteme közül 42 amerikai (Egyesült Államok, Kanada), 36 európai, 22 ázsiai (Ázsia, Óceánia). Euró-pa kétszáz legjobb egyeteme közül az első hat angliai (Egyesült Királyság), az első tíz között nyolc angol egyetemet találunk, az első száz között 34-et, az egyetlen magyarországi (Eötvös Loránd Tudományegyetem) a 195. helyen áll. Az értékelés szempontjai: szakmai minősítés, alkalmazottak véleménye, publikáció-hivatkozások, oktató-hallgató arány, nemzetközi kap-csolatok – 40-10-20-20-10 súlyozással.

19

Angliában a RIBA, az építészek szakmai szervezete minősíti az építészképzést folytató egye-temeket, ilyen (a RIBA által befogadott, 1, 2 illetve 3. fokozatú építész-vizsgát adó egyetem) 40 található jelenleg az Egyesült Királyságban. A RIBA kidolgozta a Jövő Építésze (*Tomorrow's Architect*) programadó dokumentumot, ami általános referencia azoknak a hall-gatóknak, szülőknek, tanácsadóknak illetve állami hivataloknak, akiket az építészképzés kér-dései valamilyen formában érintenek. A 40 angliai egyetem mellett a kiadvány bemutatja a RIBA által minősített – mostani számok szerint – 68 külföldi építész-egyetemet/szakot is.

20

A GradSchools.com kimutatása szerint Európában jelenleg 62 *Master's* fokozatot adó, akkre-ditált építészképzést nyújtó egyetem, illetve egyetemi szak működik.

21

Az UNESCO adatai szerint az egyetemi hallgatók száma a világon meghaladta a 100 milliót, becslések szerint 2020 előtt eléri a 125 milliót.

22

1995-ben használták először a „*mega-university*” meghatározást, ahol a definíció a 100 000-nél több diákkal rendelkező jövőbeni egyetemekre vonatkozott. Jelenleg a világon több mint húsz ilyen egyetem működik, nagyrésztük a távoktatás különböző módszereivel.

23

2004-ben 400 millió internethasználót regisztráltak, ami a népesség 7%-a volt. A jelenlegi adatok szerint 1.6 milliárdan használnak internetet, ami a föld lakosságának 24%-a.

Új tanítás

24

Szisztémák, módszerek, rendszerek, stratégiák, amikre – a távoktatás kivételével – még szavaink sincsenek – *supported open learning, flexible learning, hybrid-blended course, open-distance technology-mediated learning, computer-assisted learning, e-learning, lifelong learning*. Közös bennük, hogy ICT-re, az új információs- és kommunikációs technológiák intenzív használatára épülnek, szélesebb elérhetőséggel, alacsonyabb költségen, javuló minőséggel. Leghaladóbb formái kihívást a hagyományos egyetemi képzési gyakorlatnak, az egy intézményben folyó, határozott tantervű szakképzésnek (a *Mode 1 Knowledge production*) jelentenek, a transz-diszciplináris, rugalmas, széleskörű partnerhálózattal működő új (*Mode 2 Knowledge production*) oktatási módszereikkel, és az aktív korban folyamatos továbbképzést nyújtó távoktatással.

Logaritmus

25

Nagy Károly óta Európában valóban nem volt ilyen léptékű egységesítő ambíció és erőfeszítés, mint amelyet a Bolognai Nyilatkozat megfogalmaz, és amit egyetemei 2010-ig teljesíteni szeretnének. Megjósolhatatlan, hogy meddig tudja tartani a ritmust ez a rendszer a technológia- és paradigmaváltás ilyen késő-exponenciális szakaszában.

26

Érdemes a Gyorsulás Kutatás Alapítvány (*Acceleration Studies Foundation*) híroldalát, a Gyorsulás Figyelőt (*Acceleration Watch*) egyre gyakrabban látogatni.

Az időpont kérdése

Az építőművész képzés párhuzamos vizsgálatának egyik nehézsége volt az akkreditációs eljárás időpontja: mindhárom vizsgált intézmény a Bolognai-módszer szerint indult alapképzés (BA) második évében jár. Ebből adódóan a véleményalkotás részben a korábbi osztatlan képzésről szerzett tudásra alapoz, illetve az első évet végzett hallgatók teljesítményéből előre vetít. A vizsgált tanmenetekben is a korábbi osztatlan képzés tapasztalata jelenik meg, ebből született ideál. A hároméves képzés értelemszerűen nem alakíthatta még át, nem formálhatta még saját képére a képzés metodikáit. Lényegét tekintve tehát egy kísérleti állapot szabályos jellegét vizsgálja, illetve egy etap láttán a feltételezett folyamat minőségéről szól a jelen tanulmány. A véleményalkotásban nagy hangsúlyt kapott mindaz a tudás, amely a három intézmény képzésével kapcsolatban közismert, személyesen tapasztalt, más alkalmakkor és korábbi, az osztatlan képzésben végzett hallgatóktól tudott, illetve a publikált jelenlétek alapján megismert.

A vizsgálat időpontjával kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a vizsgált intézmények mindegyike szeretné akkreditáltatni az alapképzést kiegészítő mesterképzést, hiszen a szakmagyakorlat szempontjából az 5 éves képzés továbbra is kötelezettség. A MAB 2009. márciusi plénuma támogatta a mesterszak létesítését. A mesterszakok hazai elindítása az építészet szempontjából azért alapvető fontosságú, mert a 3 éves alapképzés kimeneti állapota a szakmagyakorlat oldaláról és a nemzetközi oktatási mobilitás szempontjából is alapvetően problematikus. Ennek a ténynek a kommunikációja jelen pillanatban alig valósul meg: a MOME honlapján legalább történik utalás arra, hogy az alapképzés elsődleges célja, hogy felkészítsen a mesterképzésre. Újabb probléma, hogy az MA szintű képzésbe való továbblépés feltételeivel kapcsolatban eltérő információk állnak rendelkezésre: nem világos, hogy a mesterszakokra általános érvényű 30%-os továbbtanulási mutató vonatkozik-e a művészképzésekre, ahol a felvételi rendszer egszer már megsűrte a hallgatókat.

Szintén a vizsgálat időpontjához kapcsolódik, hogy a látogatás időpontjában 2. évet indító alapszakos képzés megítélésében fontos szerep jut annak a ténynek, hogy a hallgatók több lépcsős felvételi folyamat végén kerülnek be az intézménybe. Bár különböző mértékben, de mindenképpen válogatott képességű és tudású társaság jut be a képzésekbe. A túljelentkezés esetenként akár 15-20-szoros is lehet. A sajnálatos demográfiai változások ismeretében kérdés, hogy a vizsgált egyetemi képzések milyen eredményt érnek majd el egy kevésbé szelektált, az oktatók által megfogalmazódó vélemények szerint a jelentkezők általános akadémiai tudásának, műveltségének a szempontjából amúgy is egyre romló helyzetben.

Az összehasonlíthatóság kérdése

Nehézséget jelentett, hogy a LB-nek nem nyílt alkalma a vizsgálat folyamán személyes tapasztalatot szereznie más EU-s oktatási intézményekben. (Ennek ellenére korábban szerzett nemzetközi ismeretek és a megszerezhető EU-s akkreditációs dokumentumok tanulmányozása fontos része volt az LB közös gondolkodásának.) Annak ténye, hogy a MAB által megrendelt párhuzamos vizsgálat nem tekinti alapvetőnek a legrangosabb európai egyetemek referenciapontjaival történő összevetést, azért sajnálatos, mert a bolognai-módszer egyik alapelve a mobilitás, amely nemcsak egy országon belül, hanem tágabb környezetben, nagyobb kontextusban valósulhat meg hatékonyan. Az egyetemi ösztöndíjak és csereprogramok gyakoriságát nézve fontos tény, hogy a magyar hallgatók alapvetőnek gondolják a nemzetközi tapasztalatok megszerzését. Ismeretes, hogy a hazai építész szakmai gyakorlat díjazza az ilyen nemzetközi kompetenciákat. Fontos lenne tehát képet kapni arról, hogy a magyar oktatás milyen

kapcsolatban van a nemzetközi gyakorlattal, a hazai képzésnek mely sajátosságait és jellegzetességeit tekintik értéknek, illetve mely hiányosságait és szemléletmódjait problematikusnak. A jövő szempontjából, a demográfiai helyzetet is figyelembe véve, alapvető lenne felkészülni arra, hogy külföldi egyetemek hallgatóit hogyan tudják szervezeten fogadni a magyar intézmények.

Összetett helyzete az építészoktatásnak, hogy míg a képzésben a mérnöki és művészi képzések szétválnak, addig a majdani praxisban az építészek tevékenységi területe megegyezik. Ennek a helyzetnek az újragondolása indokolt. Elismerve a tényt, hogy az építészeti szakmához számos kompetencia szükséges, amelynek elsajátítása a majdani gyakorlatban még sok évet vesz igénybe, és hangsúlyozva a tényt, hogy a mérnöki és művészi képzések jellege sok fontos szempontból eltér, mindezek ellenére az ötéves képzés befejeztével kapott diploma értékét nézve mégsem megkerülhető a képzések közös vizsgálata a művész- és mérnökképzés tanárainak azonos súlyú részvétele mellett.

Szintén fontos jellemző, hogy a három vizsgált képzés a fontosabb jellemzőkben alapvetően eltér: genezisük, az anyaegyetemhez való kapcsolódásuk, múltjuk és belső struktúrájuk olyan mértékben különbözik, hogy az nehezíti összehasonlíthatóságukat. A MAB által megfogalmazott elvárás-rendet átnézve, általános megállapítás, hogy a kisebb képzési helyek és a kisebb egyetemek hátrányban vannak. Márpedig a művészképzés egyik jellemzője éppen a kiscsoportban, kisközösségben történő oktatás. A szabályozás egyenlőtlen helyzetet teremt a vizsgált egyetemek esetében, akár a fejlődés gátja is lehet.

Az állandó, mérhető minőségek kérdése

Az akkreditációs vizsgálatban további nehézséget jelentett, hogy a vizsgált időszakban az intézmények komoly változásokon mentek át, mind szervezeti, mind személyi kérdésekben sok minden módosult. Az LB megkísérelte a fontosabb változások nyomon követését, de fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy a frissen alakult képzési helyeken és módokban az átalakulás mértéke rövid időn belül is nagy lehet. A rendszerek tehát számos esetben instabilak – az általános érvényű, hosszabb távra történő véleményezés érvényességének ez komoly korlátja. Ennek kapcsán érdemes szót ejteni arról, hogy a művészképzésben a mérhető és a mérhetetlen paraméterek aránya az utóbbi fele mozdul el. A művészet taníthatóságának problematikájáról most nem kívánunk mélyen értekezni, csak annak a véleményünknek kívánunk hangot adni, hogy a művésztanár személyiségének elvárható jellemzőit nehéz behatárolni. E jelentésben ez a kérdéskör két szempontból fontos: egyfelől az oktatás színvonala erőteljesen kötődik a személyekhez – így minden személyi változás komoly hatással lehet a képzés egészére. Márpedig, mint említettük, már az elmúlt időszak alatt is történtek ilyen személyi változások. Másfelől a MAB által meghatározott értékelési rendszerben felsorolt szempontok számos esetben kevéssé alkalmasak arra, hogy hiteles képet adjanak egy-egy mester jelenlétének fontosságáról az adott oktatásban. A mérhető aspektusok (pl. nemzetközi publikációk, idegen nyelven tartott előadások és konferencián való részvételek száma) keveset árulnak el arról, hogy egy építész, avagy az egyéb tárgyat oktató művésztanár alkotása, jelenléte, szemléletmódja mennyiben tud érdekes, példaértékű lenni a hallgatók szemében. A szabályozórendszer (lejjebb is) tehát nem kellő mértékben veszi figyelembe, azaz a vizsgálati rendszer nem kellő nyitottsággal fogadja a művészetben meghatározó, de nehezen körvonalazható személyiséget. Fontos lenne a szabályozórendszerbe olyan nyitott pontokat beilleszteni, amelyek rugalmasan képesek követni ezt a személyes paramétert, tehát a klasszikus tudományos szempontrendszert a művészi szakmák elbírálásához lenne szükséges igazítani.

A szabályozórendszernek a jelenlegi merev formája nem segíti, csak szabályozott keretét adja az építőművész oktatásnak. Számos olyan példával találkoztunk a vizsgálat során, amikor az előírásoknak való teljes megfelelés mellett a helyzet mégsem volt kielégítő, és fordítva: olyan eseteket is láttunk, amikor a meghatározott mérési pontok alapján alacsony értékű helyzet/személy meghatározó fontosságúnak és igen hatékornak látszott a művészeti oktatás minőségére nézve. Fontos lenne egyedi elbírálás tárgyává tenni bizonyos döntések meghozatalát, így példának okáért a nyugdíjazás vagy a társművészetekben alkotó művésztanárok képzésben történő fontosságának a megítélését.

Szintén fontos kérdése a művész-oktatásnak, hogy a tanárok szoros kapcsolatban maradjanak a szakmagyakorlás hétköznapjaival: tehát oktatóként és gyakorló művészként párhuzamosan létezzenek. A jelenlegi gazdasági és törvényi előírások egyértelműen a főállású oktatók nagyobb arányát preferálják, azok vállára egyre nagyobb terheket, így adminisztrációs előírásokat rónak: ennek veszélye, hogy az oktatásban résztvevőket kivonja az aktív szakmai életből. Ez hosszú távon azzal fenyeget, hogy vagy az aktív életben már részt venni nem akaró építészek vállalnak oktatói munkát, vagy az építészként is kiváló, de már oktató tanárok végül kiszorítódnak a szakmagyakorlásból. Mindkettő negatív módon alakítaná az építészképzést.

A kis egyetemeken esetében a nagyszámú, kötelezően foglalkoztatott oktatói háttér az utánpótlást úgy is gátolja, hogy a DLA hallgatóknak nincs lehetősége, szabadon maradt területe az oktatási gyakorlat házon belüli megszerzésére. A szabályozás tehát akadályozhatja az utánpótlást. Ez a példa is azt bizonyítja, hogy a kisebb méretű egyetemeken hátrányt szenvednek a nagyobb egyetemekkel szemben, tágabb érvénnyel, gondot okoz, hogy a szabályozás logikája alapvetően nagy tudományegyetemre lett kialakítva. A művészképzés lényegi módon térhet el ettől a logikától: az elvárthoz való közelítése akár az oktatás minőségének romlásához is vezethet a köztük lévő érték inkompetencia okán.

Összegzésként

Az elmúlt időszakban egyre formálódott bennünk egy gondolat a manapság végbemenő társadalmi és gondolkodási rendszerek változásairól. Úgy tűnik, hogy a jobb híján digitális korszakként aposztrofált jelenség meghatározó módon alakította át az ismeret-megszerzési és a kommunikációs folyamatokat. A hallgatók aktivitását, viselkedésmódját, a tanár-diák, mester-tanítvány helyzeteket figyelve körvonalazódik a vélemény, hogy az egyetemi oktatás szerepe átalakulóban van. Az építészképzésben ennek deklarálása azért is fontos, mert maga a tanult diszciplína is az említett változások hatása alatt áll. Az építészet rendet és rendszert teremt, keretet és formát ad az emberi cselekvéseknek – az átalakuló interperszonális kapcsolatok, a ma tapasztalt társadalmi, gazdasági, technológiai és ökológiai változások olyan mértékben teremtenek új helyzetet, hogy erre szükségképpen az építészetnek és az oktatásnak is reagálnia kell. Ma tehát olyan időszakot élünk, amikor a változásra (azaz fejlődésre) való nyitottság alapvető feltétele az oktatás sikerének.

Itt ismétljük meg korábban már megfogalmazott véleményünket: a változás követésének egyik lehetséges módja a képzés sokszínűségének fenntartása. Az építészet érdeke, hogy fennmaradjon a kisebb, akár kísérleti képzési helyek: az ott szerzett tapasztalat az építészet-ről való tudás egészét gazdagítja, a sikeres átalakulás érdekét szolgálja.

A jelentés készítői szeretnék megköszönni mindazoknak a segítségét, akik véleményükkel és adataikkal elősegítették, hogy a látogatásokkal kapcsolatban elgondolkodhattak a magyar építészképzés helyzetén.

A párhuzamos vizsgálat tapasztalata

Az intézmények összehasonlítása során az elsődleges kérdés az volt, hogy az oktatás jellege milyen. Ezzel összefüggésben a vizsgálat érintette, hogy a külső szemlélő számára a képzés karaktere hogyan jelentkezik, ez miből és hogyan olvasható ki a szakok iránt érdeklődők számára.

A *MOME* képzése ebből a szempontból nagy mesterekhez kapcsolódó, kiscsoportos, a design szakmák irányába nyíló, építkező jellegű képzés.

A *NyME* soproni képzése szintén kiscsoportos műhelymunkában folyó, komplex tervezési szemléletet képviselő, a faipari múlt okán a tárgy és belsőépítészet irányába nyíló képzés, amely zártabb közösségben, de a határszerepből adódóan Ausztria irányába átjárhatóan létezik.

A *Pécsi Tudományegyetem* képzésének az előnye a fiatal és dinamikus oktatói gárda, amely a kísérletezés, a rövid programok, workshopok, a nagy aktivitást generáló közösségi események rendezésében erős.

Érdekesség, hogy a vizsgált intézmények közül csak a *MOME* építészképzése folyik művészeti egyetembe integráltan, ráadásul egy olyan helyszínen, ahol a művészeti képzésnek többszáz éves hagyománya van.

A soproni helyzet kettőssége, hogy az anyaegyetem kifejezetten a művészetektől távol eső diszciplínák hagyományát őrzi. Üdvös és érdekes az *AMI* (Alkalmazott Művészeti Intézet) képződése – az intézet identitása formálódik, az elindított szakok érdekes átjárást biztosíthatnak majd.

A *PTE* Pollack Mihály Művészeti Karán nemrég kialakított Építész Szakmai Intézet helyzete a legösszetettebb, leírása a legproblematicusabb. Nehéz helyzetet teremt, hogy az építész művészképzés a korábbi Pollack Mihály Műszaki Főiskolán folyt – ennek a főiskolai örökségnek a nyomai mindmáig érezhetők. Tovább nehezíti a helyzet értékelését, hogy az egyetemen a mérnökképzés és a művészképzés párhuzamosan, időről-időre közös helyszíneken is folyik és a tanárok átoktatnak. Szintén nehezíti az értékelést, hogy a kifutó ötéves képzés mellett az építőművész-képzésben az osztott és osztatlan képzés is akkreditált.

A képzések általános problematikája a kommunikáció: különösen az internetes megjelenések nem elég hatékonyak: kevés az adat, a frissítések elmaradnak, a hallgatók nem jelennek meg a felületeken, az angol nyelvi jelenlét csak névleg létezik, nem informatív. A képzési helyek nem tudják pontosan meghatározni értékeiket, ezt nem támasztják alá hatékonyan sem adatokkal, sem véleményekkel, képekkel, publikációkkal. A magyar építészképzés elemi érdeke lenne, hogy a jelentkezők formális csatornákon is hiteles képet kapjanak a képzésről, így a sajátosságok, értékek mentén és nem csak a területi elhelyezkedés vagy a pontszámok alapján hozzanak döntést tanulmányuk alakulásáról.

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	Akkreditációs döntés
<p>építőművészet alapképzési szak (kkk: 2006/8/X/43. sz. MAB határozat szakind: 2006/8/X/44sz. MAB határozat)</p>	<p style="text-align: center;">A</p> <p style="text-align: center;">A 2009/8/VIII/2/1. sz. határozat a képzés akkreditációs feltételeknek való folyamatos megfelelése esetén 2017. dec. 31-ig hatályos.</p>
<p>Képzési szint: alapképzés (BA) (még nincs végzett évfolyam!)</p>	
<p>1. A DÖNTÉS INDOKLÁSA</p> <p>A rendelkezésére álló dokumentumok (az önértékelés, a szakindítási kérelmek, mintatantervek, valamint az évkönyvek, a kiadványok, publikációk stb.), a MOME honlapja, valamint a tanszéken tett látogatások tapasztalatai alapján a szak megfelel az akkreditációs követelményeknek.</p> <p>2. ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK</p> <p>A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME) <i>építőművészet</i> szak és a hozzá kapcsolódó DLA képzés a magyarországi építészképzés egyik meghatározó helyszíne. Ebből a presztízshelyzetből adódik, hogy a MOMÉ-ra, így az építész tanszékre is jelentős, 15-20 szoros a túljelentkezés: a többlépcsős rendszer során a rajzi képességet, az elhivatottságot, a műveltséget és a komplex művészi személyiség lehetőségét is figyelembe veszik, a tanárok komplex szempontrendszer szerint válogatnak a hallgatókból.</p> <p>A tanszéket Nagy Tamás Ybl-díjas építész, egyetemi tanár vezeti, aki ezt a munkát teljes munkaidőben történő foglalkoztatással vállalta. A tanszék vezetői a kis létszámú, személyes légkörű képzésben hisznek, ez évfolyamonként 12-14 hallgatót, összesen tehát úgy 70 hallgatót jelent az öt évre kiterjesztve. A bolognai folyamat jegyében lezajló kétszintű képzés alapképzési (BA) szintjének akkreditálását a MOME 2007 őszén kezdeményezte, a mester (MA) szintű képzését 2009 júniusában.</p> <p>Az <i>építész</i> szakon jelenleg még párhuzamosan fut a 10 féléves építész (egyetemi szintű – 1996/10/V/7. MAB határozat), valamint a bolognai folyamatnak megfelelő 6 féléves <i>építőművészet</i> (BA – 2006/8/X/45. MAB határozat), szakirány nélküli alapképzési szak. A 2007-ben indult alapképzési szak a látogatás idején a 4. félévénél tartott. A MOME nem kérte az ötéves osztatlan képzés akkreditálását.</p> <p>Az osztott képzés egyértelmű előnyének fogalmazták meg a szak és az egyetem vezetői, hogy a hallgatóknak 3 év után meg kell erősíteniük elhivatottságukat, össze kell foglalniuk addigi tudásukat és erőfeszítést kell tegyenek a továbbtanulás érdekében.</p> <p>A 3 + 2 éves képzést a MOME-n DLA képzés teszi teljessé. Az építészképzés házon belüli presztízst jelzi, hogy a Doktori iskola előző (Reimholz Péter †) és jelenlegi vezetője (Ferencz István) is építész, ezen kívül ott tanít a MOME Elméleti Intézetének korábbi vezetője, a két világháború közötti időszak építészetének meghatározó szakértője, Ferkai András építész, illetve az építészgenerációk szemléletét befolyásoló, több fontos könyvet jegyző ifj. Janáky István is.</p> <p>Az Egyetem Elméleti Intézete mély, megalapozott és módszeres munkájával a gyakorlati művészeti oktatásnak kellő háttérrel ad. A DLA képzésben fontos előny, hogy az építész-hallgatók és az iparművészeti, design szakirányok hallgatói együtt dolgozhatnak. Ez a közös jelenlét meghatározó tudás- és élményanyag az ott hallgatóknak.</p>	

3. SAJÁTOSÁGOK

A magyar építészeti művészeti képzések sorában a MOME képzése tekint vissza a legnagyobb múltra, ráadásul a vizsgált képzések sorában az egyetlen olyan képzési hely, amelynek anyaintézménye művészeti egyetem. Ez a két tény komoly előnyként jelentkezik a képzésben: a művészeti oktatásban szerzett nagy tapasztalat és a több művészeti ág tanításából következő integrált oktatási szemlélet erőssége ennek a képzésnek. A MOME képzésének a lényege a hagyományos, kiscsoportos helyzet, a mester-tanítvány jellegű tudástranszfer.

Szintén meghatározó, hogy az intézmény fővárosi elhelyezkedése megteremti annak a lehetőségét, hogy nagyszámú vendéglelőadó, számos sajátos szemléletű alkotó alakítsa a hallgatók gondolkodását.

A képzés szellemiségének folytonosságát jól példázza az a tény, hogy a korábbi tanszékvezetők közül többen ma is meghatározó egyéniségek az oktatásnak.

Az elmúlt évtizedekben azonban a képzés jellege módosult, a hangsúly a korábbi belső-építészeti, bútortervezési szemléletről áttevődött a komplex építészeti tervezésre. Ma a szakirányt vezető az építészeti gyakorlatban aktívan, nagy sikerrel részt vevő, többségében építészként saját irodát működtető építész-mester egyéniségek.

A szak hagyományából következően azonban tovább élnek olyan képzési hagyományok, mint amilyen Ferencz István által vezetett, az egyetem asztalosműhelyében végzett kísérleti műhelymunka vagy bútorszerkezettani stúdium. Ennek a kézműves jellegnek, a tapasztalati úton megszerzett tudásnak nagy értéke van a nemzetközi képzést nézve is.

Lényegét tekintve a MOME képzésben dinamikus egyensúlyban vannak az állandó és a megújuló elemek, az általános és a specifikus, az elméleti és a gyakorlati tantárgyak. A tudás elsajátításának azonban a meghatározó élménye az egyéni művészi kifejezőmód megtalálását célzó, egyedi munkára alapuló, modelleken és rajzokon történő, keresgélő tervezői munka, amely a kezdetektől jelen van.

Az építész-képzés jelenléte egyben azt is jelenti, hogy a MOME épületeinek és tereinek átalakításában az építész tanárok és hallgatók véleményét figyelembe veszik. Ennek eredménye, hogy az egyetem meghatározó fontosságú közösségi terei, így az aula, a könyvtár, az auditorium vagy az étkező érdekesen, igényesen, a személyesség érzetét keltve, mai szemlélettel újultak meg. A felújítások lépésről-lépésre, de módszeresen és nagy sikerrel történnek.

4. ERŐSSÉGEK

A képzés fontos erénye, hogy az évfolyamok saját teremben alkotnak, illetve a különböző éveket, így a kiadott feladatokat nagy formátumú építészeti, építész párosok jegyzik. A hagyományos mester-tanítvány szemlélet az uralkodó, ennek feltételei minden szempontból adottak. A tanárok, így Nagy Tamás, Turányi Gábor, Csomay Zsófia, Janáky István, Reimholz Péter (†) és Ferencz István Ybl-díjas építész, illetve Göde András és Zobor Gábor belsőépítészeti gyakorló alkotóként az építészet alakulását saját tervezői gyakorlatukon keresztül természetesen módon követik. Fontos erény továbbá, hogy az oktatóknak aktív a kapcsolata mind a szakma gyakorlatához, mind a szakma közösségi ügyeihez. Az egyetemen tanuló DLA hallgatókat bevonják a képzésbe, így elindult az utánpótlás kialakítása.

Sajátosság, immáron hagyomány az első év végén megrendezett workshop. Ennek fellelvése megegyezik a félév során kiadott kisméretű faépítmény tervezésével. A legérdekesebb hallgatói terv felépítése egyszerre szolgálja a közösségépítést, a csoportmunka (kaláka) megtapasztalását és az építés fizikai valóságának élményét. A tapasztalati úton szerzett tudás, a gyakorlati problémákkal való szembesülés számos rangos nemzetközi intézményben újra fontossá vált – a virtuális térben való jelenlét ellenpontja az építés érzékenyen át történő valóságának az átélése. A MOME elsőéves „szakmai gyakorlatáról” készült animációk és dokumentációk hitelesen mutatják be a képzés szellemiségét.

Az évfolyamok építészeti feladatai pontosan kidolgozott, építkező módszertant követnek: mind a program összetettsége, mind az épület léptéke a kisebbtől a nagyobb irányába halad. Ez a felépítés érthető módon követi a tudás differenciáltságát.

Az elmúlt évek során számos példa volt olyan feladatokra, amelyek során az építészhallgatók az egyetem más művészeti képzésében részt vevő hallgatókkal dolgoztak együtt. Így volt közös workshop textiles hallgatókkal (Építészet és textil kapcsolata. Workshop a New York-i Pratt Institute vendégtárájának vezetésével) és együttműködés pályázati szinten formatervezőkkel. Felmerült az igény és elindult a kapcsolatfelvétel, hogy az építészeti prezentálások látványvilágában segítsenek a vizuális-kommunikáció szakon tanulók. Az ilyen találkozások szerencsések.

A MOME képzésének egyik erőssége, hogy a rajzi képzés az építészeti szakszámára speciálisan, számukra megfogalmazottan van jelen; mind technikai, mind szellemi értelemben igen magas színvonalon biztosított. A tanszék rajztanára Magyarai Márton 2008-ban védte meg DLA dolgozatát. „Vázlatkönyv” című értekezése jól tanúsítja, hogy az ábrázolási technikák, a szintan és a formatan milyen mértékben vannak jelen, illetve milyen módokon hatnak vissza az építészeti kifejezőmódra.

A MOME hallgatói aktívan utaznak: a hallgatók külföldön is szereznek tapasztalatokat, gyakran indulnak nemzetközi versenyeken és pályázatokon. Fontos tény, hogy a tanszék nagy hangsúlyt fektet külföldi vendégtanárok meghívására. Magyarországon egyedülállóan a tanszék kezdeményezésére az egyetem szenátusa két vitathatatlan tudású és hírével külföldi építész is díszdoktorrá avatott. Steven Hall 2008-ban, Peter Zumthor 2009-ben tartotta meg előadását. A professzorok órákon tett látogatásai, illetve az általuk megvalósuló közös felvetések (pl. Bartók projekt) természetes módon kapcsolják be a képzést az építészet nemzetközi vérkeringésébe.

Az építészeti képzés művészeti egyetemen való beágyazottságának köszönhetően, illetve a tanszékvezető egyéniségéből adódóan az elmúlt években számos olyan feladattal találkoztak a hallgatók, amelyeknek témafelvetése vagy tudásanyaga más művészeti területekhez kapcsolódik. Így építészet és irodalom kérdéskörével foglalkozott a Pilinszky-projekt, építészet és mozgással a német Vitra Design által meghirdetett workshop, illetve a nemzetközi publicitást kapott építészet és zene összefüggéseiből kiinduló Bartók-projekt, amelynek külön érdekessége, hogy a New York-i Pratt Institute hallgatóival párhuzamosan futó tervezési elképzelés volt.

5. GYENGESÉGEK

Az építészethez elengedhetetlen fontosságú mérnöki szakismeretek, így a szerkezettan vagy a statika elsajátítása egyrészt a szaktanárok segítségével külön, másrészt a konkrét építészeti feladat megoldásához kötődően az építész mester által is történik. Míg teljesen elfogadható az a felvetés, hogy a hallgatók a szakismereteket a konkrét tervezési feladaton

tapasztalják meg, de ez feltételezi a szaktanároknak a tervezési gyakorlatba való integrálását. Tehát ne az építész tanár esetleges véleményei, hanem a tervezési órán jelenlévő szaktanár módszeres útmutatása során, kiszámítható módon épüljenek be a mérnöki tudások a tervbe.

A számítógépes nyelv elsajátítása során érdemes lenne a számítógépes tervezés új, kreatív nyelvi kulcsait elsajátítani, különös tekintettel arra, hogy az építészetben a számítógép használat a prezentációs és dokumentációs technikák mellett egyre inkább a kreatív fázisban is jelen van. A hallgatók igénylik a számítógépes kifejezésmód elmélyítését: nemzetközi tapasztalataik mondatják velük, hogy a számítógépes tudásban az anyanyelvi szintű jártasság elvárt: ezt feltételezik a nemzetközi oktatási helyszínek és ezt a szakma gyakorlása.

Szintén fontos kérdés az angol nyelv elsajátításának elősegítése. A szakmai nyelv ismerete, az idegen nyelvű olvasottság előfeltétele ma az értelmiségi létnek.

6. LEHETŐSÉGEK, AJÁNLÁSOK

A MOME képzésének logikája tiszta, eredményei kiválóak, az oktatók személye imponáló, a hallgatók nemzetközi eredményei jók – mindebből kevés derül ki a külvilág számára. A MOME honlapja ugyan hiteles és közérthető, de végtelenül rövid információt közöl a képzésről. Alapvető fontosságú lenne egy sokkal részletesebb, az oktatókat, az elképzeléseket és az eredményeket pontosan mutató megjelenés.

A hivatalos honlap mellett a szaknak elemi érdeke lenne támogatni azt a hallgatói elképzelést, hogy az egyetemi életről, a számos érdekes közéleti eseményről, pályázatokról, előadásokról, kiállításokról, a különböző építész évfolyamok és az egyéb design szakmák intézményen belül elért eredményeiről és kezdeményezéseiről, összesítve egy dinamikus művészhallgatói létről értesüljenek. Ez az érdeklődők számára is fontos értéké válhatna.

A DLA képzésben részt vett hallgatók oktatói tapasztalatának megszerzésében a soproni Alkalmazott Művészeti Intézet (NYME) képzésével való kapcsolatfelvétel természetesnek tűnik, ajánlatos.

Nyugat-magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kar Alkalmazott Művészeti Intézet (AMI)	Akkreditációs döntés
építőművészet alapképzési szak (kkk: 2006/8/X/43. sz. MAB határozat szakind: 2006/8/X/45. MAB határozat)	A A 2009/8/VIII/2/2. sz. határozat a képzés akkreditációs feltételeknek való folyamatos megfelelése esetén
Képzési szint: alapképzés (BA) (még nincs végzett évfolyam!)	2017. dec. 31-ig hatályos.
<p>1. A DÖNTÉS INDOKLÁSA</p> <p>A rendelkezésére álló dokumentumok (az önértékelés, a szakindítási kérelmek, mintatantervek, valamint az évkönyvek, a kiadványok, publikációk stb.), az AMI és a kari honlapok, valamint az intézménynél tett látogatás tapasztalatai alapján a szak megfelel az akkreditációs követelményeknek.</p> <p>2. ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK</p> <p>Az Alkalmazott Művészeti Intézet néhány, a művészet iránt elkötelezett, egyetemhez kötődő tanár áldozatos munkájának és elszántságának eredményeként jött létre 1994-ben. A Nyugat-magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Karán belül, önálló intézetként megvalósult iskola az elmúlt évtized folyamán évről-évre olyan szakembereket bocsát ki, akik szakmai pályájukon is megállják a helyüket. Köszönhető ez az anyaegyetemnek, aminek vezetése időben felismerte, hogy a régióban nagy szerepe lehet egy haladó szellemű, nyitott, magas szintű szakmai munkát végző művészeti iskolának.</p> <p>A soproni alkalmazott művészeti képzés szervezése és kiépítése egybeesett a hazai felsőoktatás átrendeződésének időszakával. Látva, hogy a mérnökképzés keretein belül a design, a formatervezés, az esztétikus formateremtés kérdése nem megoldott, az AMI létrehozásának gondolata valóságos kuriózumnak tűnt. Mindössze két önálló művészeti intézmény működött akkoriban Magyarországon: a Képzőművészeti- és az Iparművészeti Egyetem, de művészeti típusú építészképzés csak ez utóbbin létezett.</p> <p>A soproni Erdészeti és Faipari Egyetem (később SE, ma NYME) hatalmas anyagismereti, technológiai háttere, történeti múltja, s nem utolsósorban a befogadó város kulturális vonzereje nagyon erős motiváció volt az új szakok indításában.</p> <p>A Faipari Mérnöki Kar építőművész képzését az Alkalmazott Művészeti Intézet gondozza. Deklarált célja olyan szakemberek kiművelése, akik egyaránt képesek a szűkebb és a tágabb értelemben vett környezet formai alakítására, azok elemeinek és elemrendszereinek megtervezésére és a kapcsolódó területek sajátosságainak figyelembevételével a közös alkotómunkára. Az alkalmazott művészeti képzés tantervi programja – indulásától kezdve – megfelel a hazai művészeti képzés követelményeinek.</p> <p>Az eredetileg ötéves képzésen építész tervezőművész szak (belsőépítész szakirány), és formatervező művész szak (fa- és bútortervező szakirány, papír- és csomagolóipari szakirány, valamint szilikátművészeti szakirány) között választhattak a hallgatók.</p> <p>Az építészképzésben jelenleg még párhuzamosan fut a 10 féléves Építész (egyetemi szintű – 1996/10/V/7. MAB határozat), belsőépítész szakirányú, építész tervezőművész végzettséget adó képzés, valamint a bolognai folyamatnak megfelelő 6 féléves Építőművészet (BA – 2006/8/X/45. MAB határozat), szakirány nélküli alapképzési szak. Az előbbi 2011-ben kifut. A 2007-ben indult BA szintű szak a 4. félévnél tart.</p>	

A NyME (Faipari Mérnöki Kar Alkalmazott Művészeti Intézete) 2008-ban nyújtotta be – közösen a MOME-val és a PTE-PMMK-val – a 4 féléves építőművészet mesterszakra, valamint a 10 féléves, *osztatlan építőművészet* mesterszakra vonatkozó szaklétesítési kérelmét, amiket a MAB támogatott.

3. SAJÁTOSságOK

Az AMI, s ezen belül az építőművész szak sajátosságai is nagyrészt abból a szellemiségből fakadnak, amit az Intézet meghatározó, vezető tanárai képviselnek. A Magyar Iparművészeti Főiskolán (később MIE, jelenleg MOME) végzett, és korábban ott oktató mesterek jelenléte biztosítja a folytonosságot és a kapcsolatot a nagy múltú intézmény szakmai-pedagógiai hagyományával. Csíkszentmihályi Péter tanszékvezető korábban az Iparművészeti Főiskola tanára, tanszékvezetője, rektor-helyettese, 1991-93 között pedig a rektora volt.

„Versenyképes tudással rendelkező, leginkább intuitív tervezési képességet hordozó, a megtanult módszereket jól hasznosító tervező, akinek piacképes ötletei vannak, tudása szellemi fölényt jelent a szakterületén, ismeri az üzletpolitikai követelményeket, ugyanúgy, mint az ötleteinek megvalósíthatóságát, kivitelezhetőségét – szövetségeseiket tud megnyerni, hogy megfelelő pénzeszközöket mozgósítson...” – fogalmaz Dr. Hegedűs József „A hazai design szervezésének 25 éves története (1975-2000)” című tanulmánykötetében. Az építészet - belsőépítészet - bútortervezés egységének megőrzése megfelel ennek a gondolatnak, és a kezdetektől fogva kiemelt célja a szaknak.

A formai-kreatív készségek művelését az Intézet tanszékei valósítják meg. Munkájukhoz szervesen kapcsolódnak a Kar és az Egyetem társtanszékeinek, intézeteinek anyagismerteti, technológiai, tervezéseméleti szak-specifikus elméleti és gyakorlati programjai. A társadalomtudományok és a közgazdasági ismeretek a szakma gyakorlásához nélkülözhetetlen általános alapismereteket nyújtvák. A tervezési tárgyak, az alapozó- és a szakmai képzés tárgyai jobbra gyakorlati jellegűek, óraszámuk a képzés egészét tekintve is meghatározó. A művészet és művelődéseméleti tárgyak, a humántudományok valamint a nyelvi képzés kiegészítő tárgyai változatos tematikával a szakmai képzés egészét kísérik.

A sajátosságok másik – mára legalább az előzőekhez mérhető – meghatározó körülménye az Intézetnek az országon belüli regionális (perifériális) elhelyezkedése. Sajátos az is, hogy önértékelésükben ezt a gyengeségek körébe sorolják, miközben ugyanezt a fejlesztési, előrelépési lehetőségek legfontosabb pontjaiban is kiemelik. A regionalitásnak a közép-európai (osztrák - szlovák - szlovén - magyar) régióra történő kiterjesztése – a potenciális és a már működő intézményi kapcsolatok megerősítésével – a „vidékiségből” egy kapcsolatteremtő, erős identitású helyzetté változtatható.

4. ERŐSSÉGEK

Az erőseket mindenekelőtt az elmúlt 15 év során megfigyelhető folyamatok jelentik. Például az, hogy az intézet szakmai gárdája folyamatosan gyarapodik, a minősített oktatók országosan is elismert, rangos alkotók, fiatal kollégáik közül pedig nem egy „saját nevelés”. Köszönhető ez az Intézet vezetése és oktatói közötti kiváló munkakapcsolatnak, a felszabadult, nyitott légkörnek. Ennek „visszaigazolása” az is, hogy a végzetekből már kialakult egy „holdudvar”, akikkel a különböző szakmai fórumokon együttműködnek, mint Szombathelyen a Morfo Group, Győrben a Kocka, Budapesten a Medence Csoport, melyek a művészeti közélet szervezését is feladatuknak tekintik.

Meghatározó a közvetlen, friss szellemiségű, inspiráló mester-tanítvány kapcsolat, a szakmájukban is elismert, gyakorló építészek jelenléte az oktatásban. A művészeti típusú építészképzés alapfeltétele a komplex műhelymunka, ami a szakmai készségek mellett az önálló alkotói képességek és személyiségek kibontakozásának is záloga.

Itt kell megemlíteni az iskola infrastrukturális háttérét, a két éve felújított, jól felszerelt Hauszmann-féle Deák-téri épületet, a rangos, a város történelmi-kulturális centrumához kötődő belvárosi elhelyezkedést. Az egykori tornateremből kialakított FormaTerem ideális helyszíne mind az intézeti, mind a nyitott, városi kiállításoknak, rendezvényeknek. Bár az Intézet önértékelése ezt nem említi, de meg kell jegyezni – sajnálatos, hogy a nagy ráfordítással elkészült rekonstrukció nem a szükségleteket „belülről” ismerő, a szakon oktató, kitűnő építészek, hanem egy külső iroda tervezésében valósult meg.

Az Intézet hallgatói 1997-ben Workshopron néven egyesületet alapítottak, melynek többnapos rendezvényeire a rokon intézmények hallgatóit is mindig meghívják, s ahol közös team-munkában oldanak meg egy-egy aktuális formatervezési feladatot. Az Egyesület „yf” címmel tervezőművészeti kiadványt szerkeszt, mely példamutató kísérlet a különböző intézményekben tanuló tervezőművész hallgatók összefogására.

Kiemelendő az is, hogy az AMI, s ezen belül az építész szak, a Faipari Mérnöki Kar egyre több kutatási programjában vesz részt sikerrel. Több ízben kaptak formatervezési nívódíjat, volt, amikor az AMI-nak önálló standja volt a milánói bútor-világkiállításon. Az Intézetnek kitűnő nemzetközi kapcsolatai vannak, az AMI tízéves, jubileumi konferenciáján jelen voltak a linzi Művészeti Egyetem, a bécsi Iparművészeti Egyetem, a pozsonyi Design Akadémia Építész- illetve Képzőművészeti Tanszékének vezetői, professzorai.

Mára a város és a régió művészeti közéletének meghatározó eleme az Intézetben folyó munka. Szimultán növekedési folyamat ez, amelynek már jól látszódnak a perspektívái.

S nem utolsó sorban, az erősségek közé sorolandó, hogy a képzés iránt az érdeklődés továbbra is magas: 2009-ben is mintegy 240-en jelentkeztek az Intézetbe, ebből 80 fő az építőművészet alapszakra. A HVG „Diploma 2009” című különszáma országos összesítésben, 167 magyar egyetemi és főiskolai kart vizsgálva, a 8 művészeti felsőoktatási intézmény között a Faipari Mérnöki Kar Alkalmazott Művészeti Intézetének képzését az első helyre rangsorolja.

5. GYENGESÉGEK

A legfőbb gyengeségként nem is azt kell kiemelni, amit az önértékelés úgy fogalmaz, hogy „az oktatók többsége nem a közvetlen környezetből (Sopron, régió), hanem főleg Budapestről” verbuválódik. A MAB meggyőződése, hogy éppen a jelentés bevezetőjében kiemelt – az oktatókra és a hallgatókra egyaránt érvényes – mobilitás tárgyi és szervezeti feltételeiben meglévő hiányosságok azok, amik a szak és az Intézet további fejlődését akadályozhatják.

Nincs alkalmas hely a távolról érkező tanárok fogadására, elszállásolására az Intézetben belül, holott a személyes jelenlét intenzitása, hatékonysága a mester-tanítvány kapcsolatban mással nem pótolható. Összefügg ez a már említett infrastrukturális háttérben még meglévő lehetőségek további, jobb kihasználásával. Ugyanezzel kapcsolatos az is, hogy hiányoznak még a kiscsoportos, teamekben szerveződő műhelymunka tagoltabb terei.

A tanári kar előregedése, a bevezetőben már említett – a művésztanárok nyugdíjazására vonatkozó kérdések-készségek fenntartásával – veszélye lehet a magas szintű oktatói-alkotói munka folytonosságának. Az AMI nyitottsága, a hazai és külföldi szakmai- és egyetemi kapcsolatok további bővítése, valamint a vendégelőadók és -professzorok jelenléte teremtheti meg a feltételét, hogy új, fiatalabb tanárok számára még vonzóbb lehessen.

7. LEHETŐSÉGEK, AJÁNLÁSOK

A már korábban megemlített perifériális helyzetet, a „vidékiséget” inkább a hátrányok, mint a gyengeségek közé kell sorolni. Nem tagadható, hogy ma sokszor erősebb egy fővárosi intézmény vonzása még akkor is, ha azt a szakmai presztízs okok nem indokolják. Az AMI-nak a MOME-val való összevetésében ez a presztízskülönbség nem tagadhatóan megvan, de éppen az elmúlt másfél évtized tapasztalatai, eredményei mutatják a továbblépés irányát.

Egyetértve azzal, ami jó két évvel ezelőtt, egy, az építészkutatással kapcsolatban tartott szakmai fórumon hangzott el Czigány Tamástól, a győri Széchenyi Egyetem tanszékvezetőjétől – „nem egymással, hanem Európával kell versenyezni” – jól látható, hogy ebben a versenyben csak a felkészült, elhivatott és nyelveket kitűnően beszélő, a környező közép-európai régióban otthonosan mozgó tanárokkal, oktatókkal lehetnek jók az esélyek. Az AMI-nak éppen ezzel a helyzeti előnnyel kell a jövőben kiemelten foglalkoznia, tovább bővítve és használva a kar és az egyetem kapcsolatait.

Az AMI a kétféle képzés bevezetése után tervezi egy új képzés, a vizuális kommunikáció szak indítását, amihez a szakmai erő és kapacitás már készen áll. Ez összhangban van az Intézet és azon belül az egyes szakok progresszív, az egyes művészeti- és tudományágak integrációját megfogalmazó célkitűzésével.

„A fogyasztói kultúra széles spektrumú igénye felértékelte, a piaci térnyerést is meghatározó tényezővé tette a formai-esztétikai szempontokat. Az Alkalmazott Művészeti Intézet oktató, alkotó-kutató munkáját egy komplex szakmai struktúrába rendezte, amely a tervezői munka korszerű tárgyi és szellemi környezetének kiépítésével az intézeti kutatás és kreatív innováció hatékony színtere. Az AMI célja az építészet és a formatervezés terén felmutatni és felkutatni a vizuális kommunikáció progresszív formai lehetőségeit, a tervezés és prezentáció hatékony módjait, a szakmai és regionális kapcsolat révén megszervezni munkákat és alkotásokat, kutató-szolgáltató együttműködést ajánlva a napi tervezési, ökológiai szempontú fejlesztési feladatokban.” – fogalmaznak a honlap bemutatkozó oldalán.

A megismert dokumentumok és a látogatás tapasztalatai alapján a MAB – kihangsúlyozva és egyetértve a szak önértékelésében is megfogalmazott gondolatokkal – az Alkalmazott Művészeti Intézet, a Faipari Mérnöki Kar, valamint az anyaegyetem együttműködésében még meglévő további lehetőségek kihasználását emeli ki legfontosabb célként. A világban az elmúlt néhány évtizedtől megfogalmazódó újabb kihívások, a korszerű, környezet-tudatos technológiák, az ezekhez kapcsolódó anyagkutatások, informatikai fejlesztések szükségessége és kényszere átértékelte a felsőoktatás korábbi paradigmáit is. A tudományos-technológiai fejlődés nem valósítható meg annak magas szintű megformálása és hatékony, nemzetközileg is releváns közvetítése, kommunikációja nélkül. Az iparművészet, az építőművészet és az újabb vizuális műfajok ma már nem csupán formai-esztétikai kategóriák, hanem a tudás és az innováció közvetítésének és a kutató - alkotó - befogadó hármasa kommunikációjának egyetemes nyelvei.

Azért, hogy az oktatásban is természetessé váljanak az együtt dolgozás, együtt gondolkodás módszerei, már eddig is sokat tett az Intézet és a Kar. A hagyomány keretei között is folyamatosan megújuló Egyetem tudatos átalakulásának jól felismerhetően fontos része a művészeti képzés folyamatos fejlesztése és kibontakozásának támogatása.

Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Kar Építész Szakmai Intézet	Akkreditációs döntés
építőművészet alapképzési szak (kkk: 2006/8/X/43. sz. MAB határozat szakind: 2006/8/X/46. MAB határozat)	A A 2009/8/VIII/2/3. sz. határozat, a <i>képzés akkreditációs feltételeknek</i> <i>való folyamatos megfelelése esetén</i>
Képzési szint: alapképzés (BA) (még nincs végzett évfolyam!)	2012. dec. 31-ig hatályos.
<p>1. A DÖNTÉS INDOKLÁSA</p> <p>A rendelkezésre álló dokumentumok (az önértékelés, a szakindítási kérelmek, mintatantervek), a PTE és a PMMK honlapja, valamint az intézménynél tett látogatás tapasztalatai alapján a szak akkreditációja 2012. dec. 31-ig hatályos, az akkreditáció e határidő utánra az első mesterképzési (MA) évfolyam végzése után, újabb akkreditációs vizsgálat eredményeként megújítható.</p> <p>2. ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK</p> <p>Annak ellenére, hogy a vidéki egyetemek közül legelőször Pécssett indult egyetemi szintű építészképzés Magyarországon, mégis fiatal egyetemnek tekinthető a pécsi. Az oktatás nem előzmény nélküli, hiszen a 1970-ben létrehozott Pollack Mihály Műszaki Főiskolából nőtt ki, ahol megalakulása óta folyik főiskolai szintű, inkább a mérnöki tudományokra alapozó képzés az adott szinten meglehetősen magas színvonalon. Az egyetemi szintű építészképzés alapításának éve 1998, az első egyetemi szintű építész diplomát 2000-ben adták át.</p> <p>A Pollack Mihály Műszaki Karon 2006 óta hat szakon folyik egyetemi szintű képzés. Ennek létrejötte nagyban köszönhető Bachman Zoltán Kossuth-, Ybl-, Pro Architectura- és más rangos díjjal kitüntetett építész, egyetemi tanár ambiciózus munkájának, aki jelenleg is az egyetem meghatározó személyisége, az Építész Szakmai Intézet és a Tervezési Tanszék vezetője, továbbá a Doktori Iskola vezetője és a Mestertestület Elnöke.</p> <p>Az oktatás szervezeti felépítése a 2008. október 13-14-i MAB látogatás óta átalakult és ez a folyamat láthatóan még nem fejeződött be teljes egészében. Jelenleg az Építész Szakmai Intézetben belül működik a Tervezési és építészeti ismeretek tanszéke Bachman Zoltán vezetésével. E tanszéken belül történik a művészeti tudományok és az építészeti tervezés oktatása. Az Intézetben belül működik továbbá az Épületszerkezettan tanszék és Urbanisztika tanszék, és ide tartozik a 2003-ban alapított Doktori Iskola. Az Épületszerkezettan tanszék, amely elsősorban a mérnöki tudományok elsajátításáért felelős, Kistelegdi István Ybl-, Széchenyi- és Pro Architectura-díjas építész, egyetemi tanár vezeti.</p> <p>Az Építész Szakmai Intézetben belül párhuzamosan folyik építőművész és építészmérnök képzés. Mindkettőben van egyetemi szintű, egylépcsős, osztatlan képzés párhuzamosan. A 2007-2008-as tanévtől kezdve megindult a Bolognai folyamat szerinti kétlépcsős oktatás építőművész és építészmérnök szakon is alapképzési BA szinten.</p> <p>Ma Magyarországon a Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem után Pécssett képeznek a legnagyobb számban építészeket. Az építőművész képzésre leszűkítve ez a megadott adatok alapján évi 70-75 hallgatót jelent. A pécsi képzés tehát már nem tekinthető kiscsoportos képzésnek.</p>	

2. SAJÁTOSSÁGOK

Sajátosnak tekinthető az a körülmény, hogy az építőművészet szak a Műszaki Karon belül jött létre, annak ellenére, hogy a Pécsi Tudományegyetemen működik Művészeti Kar. A két egyetemi kar egymás mellett, szinte egy campust alkotva helyezkednek el. A Művészeti Kar egyes oktatói részt vesznek az építész szak munkájában, a hallgatóknak van lehetőségük „áthallgatni”, mégis az a benyomásunk támadt, hogy sok kiaknázatlan lehetőség maradt abban a kivételes helyzetben, hogy itt egy helyen képezhetnének zenészt, képzőművészt és építészt.

A pécsi építészképzés különlegessége, hogy egy intézményen belül, zömmel azonos oktatói összetétel mellett folyik építészmérnök és építőművész képzés, elvileg osztott és osztatlan formában. Ezek összehasonlítása nem volt feladatunk, és nem is volt módunk rá, de a későbbiekben érdekes tanulságokkal szolgálhat egy összehasonlító elemzés, amely alapján szinte laboratóriumi körülmények között értékelhetővé válna a két képzés sajátosságainak összevetése, az építész-építőművész diplomák különbözőségének, jellemzőinek a megvizsgálása.

A stúdiumok során a hallgatók a tervezéshez szükséges műszaki alapismeretek (matematika, anyagtan, mechanika, épületszerkezettan) elsajátítása mellett nagy óraszámban vesznek részt művészeti oktatáson. Ezekben a kurzusokon rajzi, festészeti, szobrászati technikákkal ismerkednek, tanulnak fotót, fény- és színelméletet, formatervezői gyakorlaton vesznek részt, és megismerkedhetnek a számítógép építészeti tervezésben való alkalmazásával.

A tervezési gyakorlatok során az építészeti tervezés egészét felölelő oktatásra való törekvés figyelhető meg. Lakó- és középület-tervezési feladatok mellett tanulnak belsőépítészeti tervezést B. Soós Klára nagy gyakorlattal rendelkező, elismert belsőépítész vezetésével, urbanisztikát Hübner Mátyás és környezettervezést Böjte Tibor kertépítő mérnök irányításával. Ezeket a tantárgyakat előadásokon és tervezési gyakorlatokon sajátítják el a hallgatók.

A tervezés tanrendi felépítése hagyományos, nagyjából követi más egyetemek, főként a Budapesti Műszaki Egyetem módszerét, a feladatok egymásutánisága a fokozatosságra törekszik. A látogatás során a műhelymunkába és az építkező rendszerű oktatásba azonban nem volt módunk betekinteni.

Az elméleti oktatás keretében szociológiát, építészet- és művészettörténetet tanulnak és a szakma gyakorlásához kapcsolódó jogi és gazdasági ismereteket szereznek a hallgatók.

Az építőművész szak DLA képzésében az elkészített mestermunkának, a praxisnak van leginkább szerepe, az elméleti továbbképzés háttérbe szorul. A tanszékvezető elmondása szerint a doktoranduszok a „mestermunkára” és nem az írásra kell koncentrálni. Az eddigi tények azt mutatják, hogy a hallgatók részfeladatokat végeznek nagyobb tervezési projekteknél, így az egyéni teljesítmény nehezen értékelhető. Az elméleti továbbképzés, a tudományos kutatás, de még az alapos nyelvi tudás is háttérbe szorul. Ez elsősorban a frissen építész diplomát szerzett DLA hallgatók munkáiból hiányolható, nem pedig a nagy ívű építészeti pálya után itt diplomázó építészekről, ahol egy komoly életmű igazolja a megszerzett/átadható tudást.

A DLA hallgatók az egyetemi képzésben részt vállalnak, az alapképzést segítik.

Az építész végzettségű oktatók közreműködése az egyetemi fejlesztésekben nyilvánvaló, az elmúlt években szinte minden egyetemi beruházás tervezése az itt dolgozó építészek közreműködésével készült, legutóbb a Pollack Mihály Műszaki Kar épületének PPP keretében történt nagyszabású átépítése is. A beruházás sikere mellett nehezen érthető, hogy az építészképzés ennek ellenére a város két különböző pontjára kényszerülve működik, így az irányelvekben megfogalmazott műhelymunkának a téri feltételei nem adóttak, az egyes csoportoknak nincsenek önálló termei, ahol a hallgatók az oktatási időn túl is együtt dolgozhatnak, pedig az így kialakuló közösség a kreativitás legerősebb motorjává válik, a közösen végzett munka növeli az alkotói aktivitást, erősíti a motiváltságot.

Az építészeti szak presztízsét, egyetemen belüli súlyát jelzi, hogy nemrégiben a Műszaki Kar dékánjának Bachmann Bálintot, az építész szak docensét nevezték ki.

4. ERŐSSÉGEK

Az kar műszaki jellegének, a különböző mérnöki karok és a mérnöki ismeretek oktatásában nagy gyakorlattal rendelkező oktatók jelenlétének köszönhetően a képzés erőssége ez a terület lehetne. Kérdés azonban, hogy a művészhallgatók körében mennyire lehetett megteremteni a mérnöki ismeretek presztízsét, tehát hogy a hallgatók mennyire élnek a lehetőséggel.

Láthatóan komoly hangsúlyt kap az oktatásban a számítógépes technikák elsajátítása a tervezésben. Különös tekintettel a számítógépes képi megfogalmazás, a prezentációs technikák igényessége emelendő ki. Ez a korszerű, piacképes tudás az alapfokú diploma megszerzése után az elhelyezkedés lehetőségét adhatja az itt végzetteknek.

A hallgatók nagy számban töltenek el egy-egy félévet külföldi egyetemeken. Az ott látott, tapasztalt módszerek jótékonyan hatnak, beépülnek az oktatás rendszerébe. A nemzetközi megmérettetéseket a tanárok szorgalmazzák: az egyetem diákjai szép eredményeket értek el, így említést érdemel az Európai Művészeti Diák Biennálén első díjban részesült Ponte Leporello elképzelés, László Zsolt hallgató munkája.

Az egyes karok hallgatói közötti munkakapcsolat workshop keretében jön létre. Eredményes együttgondolkodás alakult ki közzgazdász és építészhallgatók között egy elhagyott pécsi ipari épület újrashasznosítására szervezett workshop alatt, de más városokban szervezett hasonló akciókon is részt vesznek a pécsi építészhallgatók.

Az Európai Kulturális Fővárosok (EKF) égisze alatt létrehozott „Temporary City” akció-sorozatban fiatal képzőművészekkel dolgoztak együtt. Ezekben az eseményekben az a legnagyobb, hogy alapja az öntevékenység, eredménye a közösségben és közösségért végzett munka öröme.

A workshopokkal kapcsolatban megtapasztalt érték az alulról spontán szerveződő, a hálózati rendszerek logikájához közelítő struktúra csíra, amely Magyarországon az oktatásban máshol nem honos. A hagyományos hierarchikus felépítéssel szemben az információszerzés új logikáihoz kapcsolódó közösségi modell nagy energiákat tud felszabadítani. Nemzetközi tapasztalatok mutatják, hogy a kísérletező, együtt gondolkodó demokratikus szerkezetű struktúra a művészetoktatásban lehet hatékony, amennyiben ez jól szervezeten és tudatosan történik. Jelen pillanatban egy ilyen típusú oktatásnak a lehetősége csilant meg az egyes workshopokban. Összességében tehát kialakulni látszik egy friss, nyitott, alulról építkező szemlélet, amely ma még nem kellően kiforrott, de irányt mutathat a továbblépés tekintetében. Ennek egyik eredményeként értékelhető, hogy az egyetem hallgatói az Essen-Ruhr vidék 2008-2010 között lebonyolított workshop-sorozat nyitó akcióján figyelemre méltó eredményt értek el 7 különböző országból meghívott építészhallgatókkal versenyben.

5. HIÁNYOSSÁGOK

A képzésnek ez a sokfélesége nehezen tekinthető át. A szervezeti felépítésből nem követhető az *építőművész* és *építészmérnök* képzés megkülönböztetése, és ily módon nehezen érthető meg, a felvételiző hallgatók számára nehezen azonosítható be a két képzés közötti különbség.

Az oktatói kar korosztályi összetételét tekintve feltűnő, hogy az építész közepgeneráció szinte teljesen hiányzik. Az igen kisszámú, nagy szakmai múlttal és gyakorlattal rendelkező építészegek mellett szinte csak 30-as éveik elején járó fiatal építészek vesznek részt az oktatásban, ráadásul mind ezen az egyetemen végeztek, itt jártak doktori iskolába, az egyetemen kívül másutt nem, vagy csak a tanszék tanáraihoz kapcsolódó építész műtermekben dolgoztak: összességében tehát nem rendelkeznek az építészetről külső tapasztalattal, ami a tapasztalatlanságból adódó hiányosságon túl a belterjesség veszélyével jár.

Az oktatási célokban megfogalmazott műhelymunka alapja a tapasztalattal rendelkező mester irányítása mellett végzett közös munka. Az előbb említett helyzet következménye, hogy az építészeti tervezést tanító oktatók jelentős többsége nem tekinthető mesternek, ez a viszony ezért nem alakulhat ki. A meghívott vendégelőadók részvétele az oktatásban ezt a problémát nem, vagy csak részben képes orvosolni. Különösen gondot okozhat ez a generációs egyneműség az idősebb építészek nyugdíjazásakor. Nem érthető, hogy miközben a pécsi építészeti szcéna 11 Ybl-díjas építész tart számon, akiknek önálló értékszemlélete, szakmai látásmódja és hiteles tudása van, ezeknek az alkotóknak a munkájára a napi oktatásban nem támaszkodik az egyetem.

A MAB korábbi vizsgálódásai során többször megfogalmazódott, hogy az Intézet oktatói színvonala nem kielégítő. Az elmúlt két év során a fiatal oktatói gárda egésze DLA fokozatot nyert, közülük heten azonnali habilitációs folyamatba kerültek, többen 2009-ben sikerrel habilitáltak. Ezeknek a szakmai előmeneteknek a gyorsasága kérdéseket vet fel, illetve a DLA megszerzésében meghatározó építészeti „mestermunkáknak” a megítélhetősége problematikus, mert nem tekinthetők önálló művészi alkotásnak. A szabályozási követelménynek való megfelelés nem feltétlenül jelent minőségi változást is egyben.

Mint említettük, a művészeti tantárgyak oktatásában különösen nagy hangsúlyt kap a tervek megjelenítése, a prezentációs technikák elsajátítása. Nem vitatva ennek hasznát és fontosságát, a kreatív téri gondolkodást fejlesztő gyakorlatok nagyobb figyelmet érdemelnének, több szerepet kaphatnának a művészeti stúdiók között. Ide tartozik, hogy a számítógép használatában az új típusú kreatív nyelvhasználatot is lényeges oktatni, tehát az új számítógépes kompetenciák, a nyitott forráskódú programnyelvek oktatása ajánlott.

6. LEHETŐSÉGEK, JAVASLATOK

Az önértékelésben kiemelt mester-tanítvány helyzet megerősödését szolgálná, ha az oktatásba olyan érett alkotókat, építész egyéniségeket invitálna az intézet, akiknek tudása megkérdőjelezhetetlen.

A mester-tanítvány hierarchiája mellett létjogosultsága van a fiatal tanárok közreműködésével hitelesen megoldható kísérletező, workshop-jellegű műhelymunkának is. Ennek az öntevékeny módszernek azonban meg kell teremteni a téri és tárgyi feltételeit és legfőképpen a szellemi háttérét és metodikáját.

A képzés nyitottságának, a megalapozott tudásnak és a párhuzamos érvelések szépségének, összességében az oktatás minőségének a javulását jelentené, ha az oktatói karban a tapasztalt, önálló véleménnyel, nagy tudással és vitathatatlanul magas színvonalú, önálló építészeti tevékenységgel rendelkező középkorosztály építészeit is bevonnák, illetve, ha a jelenlegi tanári kar fiatal tanárai az anyaegyetemtől és a hozzá kapcsolódó építészirodák-tól független fórumokon is kipróbálnák magukat. Erre apró kezdemények már vannak: Kovács Andor Krisztián egyetemi docens és Tamás Annamária DLA hallgatók a Mesteriskola XX. évfolyamán vesznek részt. A hasonló szándékokat az Intézetben fontos lenne támogatni.

A nemzetközi kommunikáció és a nyitott, kísérletező jellegű oktatás egyik alapfeltétele a biztos nyelvtudás. A fiatal oktatók esetében ez elvárható. Ezzel szemben a honlapon megadott adatok ismeretében a fiatal építész tanárok nyelvtudása itt-ott megkérdőjelezhető. Többen például eszperantó nyelvből mutatnak fel középfokú nyelvvizsgát, amely formailag lehet, hogy megfelel a DLA megszerzés kritériumainak, a hasznosság szempontjából azonban ez a nyelvtudás erősen vitatható.

A művészeti kar oktatói és hallgatói közötti szorosabb együttműködés vélhetően kölcsönös előnyökkel járna, mindkét kar hallgatóinak szemléletét gazdagítva, a különböző műfajok közötti közlekedést erősítve. Ez a közös munka az intézmények számára előnyöket hozna, hisz a műszaki területen a mindinkább specializálódó gyakorlattal szemben a művészi tervezés műfaji határai egyre inkább elmosódnak látszanak.

A közeljövőben, de legkésőbb a majdani első mesterszintű diplomák kiadásának időpontjáig alapvető lenne a képzés irányultságának megfogalmazása. A mérnök- és művészképzés együttes jelenléte zavaró: fontos lenne döntést hozni valamelyik javára, ezzel tiszta helyzetet teremtve a hallgatók számára.

Az oktatás minőségét jelentősen javítaná, ha a tanmenetben megfogalmazott elképzelések módszeresen, építkező jelleggel valósulnának meg. A kísérletező, a trendek és új elképzelések iránt nyitott képzés akkor válhat sikeressé, egyáltalán akkor lehet tudássá, ha ezt egy időtálló, magabiztos szakmai értékszemlélet egészíti ki. A biztos tudásnak és a nyitottságnak együttesen lehet értéke. A képzésben ma nagy az esetlegesség, amely igen bizonytalan kimeneti teljesítményhez vezet. Az alapképzésben nagyobb energiákat szükséges fordítani a megbízható alaptudás elsajátítására.